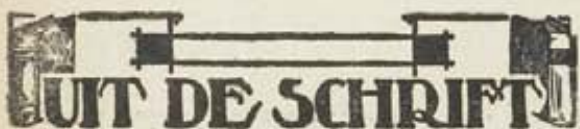

Christendom erkend zijn, en gehandhaafd tegen de kelters. Het één hangt met het andere onlosmakelijk samen.

e. Men wijst ons, als wij zagen, telkens op dat ergernis-gevend dogma over de „eind-katastrofe“, het jongste oordeel, hetwelk op een bepaalden „dag“ (dus: in een tijdsgewricht) de geschiedenis besluiten zou, en af zou breken. En men vraagt ons: hoe kunt gij zulk een catastrofe u denken, indien zij naar uw meening uit een wereld vol van zonde ons moet over-leiden in een zondelozen hemel? Wij beantwoorden evenwel deze vraag met een andere. Geloofst gij, zoo vragen wij op onze beurt, niet aan een staat der rechtvaardigheid? Zoo neen, dan ligt daar tusschen u en ons de Schrift. Maar indien wel, meent gij dan werkelijk, dat de „eerste wereld“, d.w.z. de wereld in haar eersten zondelozen rechtvaardigheidsstaat, ooit zou gekomen zijn tot haar voltooiing, haar voltooidheid, zonder een „katastrofe“, dat wil nu zeggen: zonder een verandering, in een punt des tijds, akuit, mirakuleus, gelijk wij thans ditzelfde gelooven van deze tegenwoordige wereld, die óók in een punt des tijds, akuit, mirakuleus, door een „in-brékend“ wonder, een „inbrékende“ invasie Gods-in-Christus, zal veranderd worden „in den jongsten dag“? Indien het iemand een te wonderlijke these schijnt, dat deze wereld, die zóó zóndig is, door een akute catastrofe overgeleid zal worden in een hemel, een „wereld Gods“, dan moet dit struikelblok voor hem óók liggen in de structuur der „eerste“ wereld, der wereld-van-t begin. Wij zijn hier bang voor fantasie, en voor gedachtenspinsels, die aan fantasie ontsproten zijn. Maar aan den anderen kant gelooven wij, dat alles, wat uit de Schrift mag worden afgeleid als openbaringsinhoud van haarzelf, ook daarom waar moet zijn in al zijn consequenties, en tot die consequenties ons verloft geeft. Welnu — onder dit voorbehoud wijzen wij erop, dat het voor den gereformeerde vast staat als een muur, dat óók de eerste wereld, dat óók de eerste menscheit, de menscheit van het paradijs, en van het werkverbond, niet anders dan door een „katastrofe“, een „slot-spektakel“ zou hebben kunnen komen tot de zaligheid, de voltooidheid, de volderigheid, die haar in uitzicht was gesteld door het in t'werkverbond belovend woord van God.

K. S.

De amandelroede van het Woord Gods.

Wat ziet gij, Jeremia? En ik zeide: Ik zie een amandelroede. En de HEERE zeide tot mij: Gij hebt wel gezien; want Ik zal wakker zijn over Mijn Woord, om dat te doen.

Jeremia 1:11 en 12.

In Jeremia's hof slapen nog alle boomen hun winterslaap.

Ze zijn nog dor en grijs, zonder knop of bloesem.

Maar één boom is al wakker, vol leven en actie. Het is de amandelboom; zijn twijgen zijn dicht bezet met kortgesteelde witte of roze bloesems.

Is die boom het beeld van herlevende hoop? In het natuurleven stellig.

Maar hier, in de openbaring Gods, spreekt hij op andere wijze.

Wat ziet gij? zoo vraagt de Heere aan den profeet?

Een amandelroede! De Heere zeide: gij hebt wel gezien, want Ik zal wakker zijn over mijn Woord om dat te doen.

In dit Godgetuigenis ligt een prachtige woordspeling, die in onze vertaling teloor gaat. In het Hebreeuwsch heeft de amandelboom een naam, die precies zoo klinkt als het werkwoord wakker zijn.

Omdat hij het eerst van alle vruchtboomen uit den winterslaap ontwaakt. Hij beschikt over een wondere vitaliteit; is al vroeg klaar tot zijn taak om bloesems te dragen en vrucht te zetten.

Nu, zegt de Heere: zóó is het met Mijn Woord ook; Ik zal wakker zijn over Mijn Woord om dat te doen.

Dus: God spreekt, als de menschen nog slapen; God doet daden, als zij nog wakker moeten worden.

Hij is de levende God; Zijn lente begint vroeg.

Hij heeft het eerst het woord en het eerst de daad. Zijn woord wordt altoos trouw volbracht.

Dat was Jeremia tot troost en tot kracht, al moest hij beginnen met de oordeelen des Heeren aan te zeggen.

En daar moeten wij óók aan denken.

Het lijkt soms, in onzen tijd, alsof de menschen alleen aan het woord zijn, alsof zij hun plannen maken en doorzetten, en snel hun gang gaan.

De vijanden woeden tegen de Kerk; het ongeloof werpt Gods woorden weg, rekent er niet mee.

Wat is voor ons Gods Woord?

De wederstrevende zegt: wie is de Heere, dat ik naar Hem zou luisteren?

Maar, de vijanden, en de zonde, en de wereld,

en de duivel komen toch altijd telaar, achter God aan.

De amandelboom bloeit al, als hun boomen nog slapen.

God is wakker, als ieder van hen nog rustig sluimert; Zijn Woord gaat dóór, en heeft kracht, zet vrucht. Het is tevergeefs tegen God te strijden. Zijn oordeelen zijn onafwendbaar.

Wie het niet gelooft, zal het ondervinden.

Wat heeft God al vroeg tot u gesproken, gedoopten in Zijn naam!

Toen niemand u nog iets beloven kon, heeft Hij het al gedaan.

De amandelroede van Zijn Woord is u tot oordeel, zoo gij u niet bekeert.

Maar ook tot troost, als ge er door genade des geloofs uw ziel op richt.

Zoowel in belofte als in dreiging wordt Zijn Woord altoos trouw volbracht. Dat eeuwige Woord is onze verwachting, maar ook onze kracht.

De amandeltwijg van het goddelijk getuigenis staat in bloei; en van dezen levenden boom valt geen enkele bloesem af; zij worden alle vrucht.

Doch de woorden der menschen komen telaar; ze zijn verwelkende bloesems gelijk.

Men verwacht betere tijden; men wil andere toestanden.

De woorden van menschen moeten betering geven. Menschen, wordt toch eindelijk eens wakker! Richt uw zaken uit!

Maar ze slapen; ze komen telaar. God is hun vóór; Zijn Woord is wakker, en Hij, de Wachter Israëls, is wakker over Zijn Woord. Om het te spreken, en om het te doen.

Menschen hebben praai; de Heere heeft de daad. Alle conferenties hebben geen vrede kunnen geven; alle saamsprekingen der staatslieden geen onheil kunnen afwenden.

De boomen blijven dor. Het is nog winter. God alleen is wakker over Zijn Woord, om dat te doen.

Dit is het woord, dat in Christus vastligt, die den naam des Vaders volkomen heeft geopenbaard, in Wien alle beloften ja en amen zijn.

Hoe onmachtig zijn de vijanden. En hoe veilig de Kerk.

Want de vroege lente Gods zet den hof Zijner Kerk in bloei.

De wereld komt telaar.

De amandelboomen Gods bloeien allang.

Ook rijpen hun vruchten.

Het Woord des Heeren overwint.

F. C. M.

Geraffineerd Remonstrantisme. (Slot.)

Vóór ik verder ga, even een korte mededeeling. Dr G. C. Berkouwer schreef mij een brief, die Woensdagmorgen in mijn bezit kwam, waarin hij enkele dingen bericht:

a) dat dr Haitjema in de discussie de uitdrukking „geraffineerd“ „nader geëxpliceerd“ heeft („refined“), „en alle persoonlijk eraan ontnomen heeft, als iemand dat er in gehoord had“. Dit klopt precies met de voorstelling, die de bladen ervan gaven, en die ik verleden week in het weer-geven van wat de bladen opmerkten, volgde. Tevens blijkt eruit, dat inderdaad, gelijk de verslagen meldden, het „persoonlijke“ element in de discussie — en dit dan ten onrechte — er mee in verband gezet is; hetgeen mij een misverstand lijkt;

b) dat dien avond „uitdrukkelijk gezegd is... dat Dr H.'s kritiek niets te maken had met het verschil van de Congressisten met bezwaarden over 't congres'; en dat „één der opponenten van Dr Haitjema zei, zich volkomen één te voelen met wat dr H. als geraffineerd remonstrantisme betitelde“. Voor deze nadere mededeeling ben ik dr Berkouwer dankbaar; maar ze bewijst temeer, dat ik gelijk had, toen ik zei, dat de misverstand door dit congres versterkt zijn. Als dit dadelijk óók gezegd was door den anderen spreker, van wien de kranten melding maakten, zou aanstonds de kwestie gesteld zijn, zóó, als ik het deed, en als thans — tengevolge van mijn bespreking — dr B. bekend maakt. Was op de zaak niet mijnerzijds ingegaan, dan zou het gebleven zijn bij wat de bladen meldden; en inderdaad de waan van prof. H., die op een deel van de gereformeerden betrok, wat van hen allen geldt, onverhinderd tot ons volk zijn doorgelopen. Dat komt ervan, als men menschen, die niet weten, wat gereformeerd is, noch wat Calvin wil, noch wat contra-remonstrantisch is, met medewerking van gereformeerden, die het wel weten, ziet aandienen als gereformeerd.

Overigens heb ik zelf al gezegd, dat ik niet op de bladen zelf af wilde gaan, en dat ik slechts besprak, wat publiek werd. Moge die tweede spreker, die beter reageerde dan de eerste, achteraf inzien, dat het met de invitatie van dr H. een verkeerd kant uitgegaan is. Hij had het al kunnen zien uit wat dr H. heeft geschreven; is het

hem op het congres duidelijk geworden, dan zal hij tenminste tot beter inzicht gekomen zijn; al is het telaar, om ongedaan te maken, wat hier bedorven is.

* * *

En thans, terugkomende tot ons uitgangspunt, raken we nog even de vraag aan, wat prof. H. bedoeld moet hebben met dat „remonstrantisme“.

Voor kenners van diens werken, beter gezegd: van de dialectische theologie, is het geen geheim meer. Beteekenisvol is — nu we toch over een amsterdamsch congres aan 'tspreken zijn — de opmerking, die Karl Barth eens vastknoopte aan de bespreking van een ander amsterdamsch congres. René H. Wallau heeft eens in Theol. Blätter, nr 7, kolom 184 (1926) zich uitgesproken over het referaat, dat Karl Barth heeft geleverd op het congres van het „kontinentale Verband für innere Mission“ te Amsterdam, 1 Juni 1926; de voordracht had tot thema: de kerk en de cultuur. Het leek dus wel op het thema, dat men prof. Haitjema ter behandeling had toevertrouwd. Welnu, R. H. Wallau had in zijn verslag van het geen ter conferentie ten beste gegeven was, opgemerkt, dat het referaat van Barth een indrukwekkende belijdenis geweest was van de relatieve waarde der cultuur als daad van gehoorzaamheid van het geloof, al werd dan ook, volgens den bekenden regel, aan het eind van het betoog sterk de nadruk gelegd op de „grens“, aan de andere zijde waarvan God alle dingen nieuw maakt. Wallau meende, dat het referaat van Barth althans de verdienste gehad had, dat van het standpunt van christelijke bezinning uit een achtergrond geschapen was, waarvoor sociaal-politieke werkzaamheid der Kerk als zinvol en als van God gewild haar geldigheid kon behouden.

Men zou denken: als dat waar is, dan heeft Barth inderdaad iets gezegd, dat althans gereformeerden toespreken kan, dat hen helpen kan als grondslag voor heel het sociale, politieke, wetenschappelijke program, waaraan Kuiper ons gewend heeft, waarvoor wij de Vrije Universiteit met groote offers in stand houden, en dat ons gereformeerde volk met grooten nadruk is voor ogen gesteld als de goddelijke genadegave, die ons bewegen moest, toch vooral te offeren voor het milioenplan en voor de oprichting van het Kuiperhuis. Inderdaad, als Barth zoo iets had kunnen zeggen, dan zou er geen reden geweest zijn tot verwondering, nu van het Kuiperhuis, onder herhaalde bijvalsbetuiging van geëngageerden der Vrije Universiteit een congres begeerd werd, dat den „Barthianismus“ het woord verleende onder gereformeerden. Dan zou zulk een congres niet hebben gedaan, wat het nu wel gedaan heeft: den grondslag van Vrije Universiteit en Kuiperhuis, en de pleitredenen voor het milioenplan laten verloochenen door een als gereformeerd aangediende spreker, wiens geluid in dezen allesbehalve onzeker geweest was tot nu toe.

Maar — Barth had zoo iets niet kunnen zeggen. Natuurlijk niet: als hij zoo iets inderdaad bevestigd had, zou daarmee heel zijn „theologie“ verloochend zijn.

Geen wonder dan ook, dat hij de opmerking van R. H. Wallau bestempelt als een illustratie voor het ontstellende gebrek aan gehoor, waarmee ook de welmeenende kerk-mensch iemand als Barth pleegt aan te hooren.

Dit scherpe oordeel — dat eigenlijk precies op het hoofd dergenen, die een Barthiaan op een congres van gereformeerden hebben ingehaald neerkomt — was op het standpunt van Barth niet te scherp. Want Barth had precies den anderen kant uitgeredeneerd. De bekende klanken waren alle te vernemen geweest. Op het „zondige“ van den mensch — ook den „mensch Gods“ — had Barth vollen nadruk gelegd. „Zondige menschen zijn de geloovenden en gehoorzamenden niet slechts vóórdat zij dit doen, doch ook terwijl zij het doen.“ „Gelooven en gehoorzamen beteekent: heel zijn doen in het licht der waarheid plaatsen, niet meer verdedigen, doch prijsgeven“... „erkennen, dat wij ons nog dagelijks onmogelijk maken voor God“. Cultuur heette dan ook bij Barth niet meer dan „de door het Woord Gods gestelde taak der in de eenheid van ziel en lichaam te verwerkelijken bestemming van den mensch“. Een vaste operatiebasis, van waaruit de christen werken kan „tot de eere Gods“, is dan ook niet mogelijk. We zijn, als we God „hooren“, niet instaat, over onze positie tegenover kerk en cultuur te beschikken. Verder dan de belofte komen we niet. Het rijk Gods kan in geen enkele menselijke cultuur „aankomen“, tot ons komen, het kan alleen maar nabij komen. „Er is geen aan het licht tredende heiliging van den mensch, geen heiliging, die men zou kunnen zien, constateeren, meten“. „Er is geen heiligheid, die niet geheel en al zou zijn toegedeeld en verborgen door onheiligheid“. „Er is geen geloof, dat niet tevens ongeloof zou zijn“. „Kan de kerk een geïkennis, een toonbeeld worden van datgene, wat zij worden moet? Ja, het kan, doch tusschen het „het kan“, en het „nu is het zoo“ staat Gods vrije genade en het zuchten, ook van ons hart, uit diepten van ellenden“.

Zoo waren de grondgedachten van Barths be-

toog. Ik noch ook behandelblad gesnemen hi cyclus, w stander. Kuiperhuwierp, in neo-calvinijk alle die Calvij

En onze „extra C. f. n. d. e. m. de mensleer van kan toede

Natuurli reformeer wel volg van God, beweerd, God, nim blijuen wel BLIJVENI doch nie in het c doen ko stater tusschen dan Barth tegen de Barth en vinden in Afscheid

Hierom nisten“, i aan het st getrouwe ten noem in geding formeerde

En dat dat moet naar het l moet sche dat uit de meerden geoordeeld

Prof. Haitje

„Tenslott het niet r met dat „ in dezen volgens w lijven, nie beurteniss gebeure kunnen be de „spreke vaak vere en waarin „oogenblik in zijn jon God, en d wijden zin door feites geschieden „Entscheid gebeure tijd“ is he

Indien n baring en afhanke van dat w niet-consta niets tege niet. Men ingevoegd tooid, als „laatste“ „komt men sche, geda en tand vo niet-volloo scheidung“ praesens i handeling

wens nooi juist d na het is. O n laatste E is ingevoe Barth se is met G het is een hoogheid w Bijbel kar speelt met is „Entsch Entscheide nog-niet-vo Barth spr van Gods nen we m